

PAPER DETAILS

TITLE: ASRIMIZIN DEDE KORKUT'U: MUSA EROGLU

AUTHORS: Emrah GÖKÇE

PAGES: 327-342

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2835406>

ASRIMIZIN DEDE KORKUT'U: MUSA EROĞLU

DEDE KORKUT OF OUR ERA

Emrah GÖKÇE¹

ÖZET

Bu makalede, asrımızın önemli saz sanatçılarından Musa Eroğlu'nun hayatı, sanatı, fikirleri ve albümleri, kendisiyle yapılan bir röportaja dayanılarak anlatılmaktadır. Makalenin son kısmında ise albümlerinde okuduğu parçalardan örnekler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Musa Eroğlu, Saz, Söz, Alevî, Sanat, Âşık.

ABSTRACT

In this study, the life, art, ideas and albums of Musa Eroğlu, who is an important minstrel of our Era were mentioned by benefiting from the interview made with him. At the end of the article, some songs in his albums were given as example.

Key Words: Musa Eroğlu, Saz (musical instrument; a stringed instrument), Alevi, Art, Minstrel.

Musa Eroğlu, 1944 yılında -çeşitli sebeplerden dolayı nüfus kâğıdında 1946 yazılıdır- Mersin'in Mut kazasına bağlı Kumaçukuru köyünde doğmuştur. Doğup büyüdüğü köyün inancının Şamanizm olduğunu düşünmektedir. Bu köyün insanları doğayla iç içedir. Günümüzde bu insanlar Alevî olarak nitelendirilmektedir.

Musa Eroğlu, Tahtacı Türkmenleri'ndendir. Bu civarda İslâmî akideler pek fazla görülmez. Bu, inançsız oldukları anlamına gelmez. İnançları kuvvetlidir. Felsefî olarak, ilâhî tekdüze görürler. Yaratıcı her şeyin sahibidir. Varlığın birliğine ve var olan her şeyin Tanrı'dan geldiğine inanırlar. Onun altındaki müeyyidelere pek fazla inanmazlar; çünkü kişilerin -tıpkı rejimler gibi- dayatma olduğunu düşünürler ve böyle yaşarlar. İrk, din, mezhep ayrımı yapmazlar. Tanrı sevgisi merkezdedir. Tanrı, bir sevgilidir. Doğa, su, ağaç gibi unsurlar kutsaldır. İnsanlar sürekli kendilerini sorgularlar. Vahdet-i vücud inancı vardır. Tanrı'dan korkmazlar; çünkü onlara göre insan sevdiğinden korkmaz. Musa Eroğlu da böyle bir kültür ortamında yetişmiştir. Kendisini Alevî olarak nitelendirir.

¹ Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi: emrah.gokce@hotmail.com

Orta Toroslar'da, göç yolu üzerinde doğmuştur. Bu sebeple pek çok insanı tanıma fırsatı bulmuştur. O dönemde köy enstitüleri vardır. Sistem 1954'te kaldırılır. İlk 3 sınıfı Köy Enstitüsü'nde 4 ve 5. sınıfları ise ilkokulda okumuştur. İlkokul mezunudur. Ortaokula başlasa da bitirme imkânı bulamamıştır.

1966'da, 20 yaşındayken evlenir. Daha sonra askere gider. 2 kız 1 de erkek evlâdı vardır. 20-22 yaşlarına kadar köyde yaşar. 1965'te Ankara'ya gelir. Ankara Radyosu'nda ses sanatçısı olmak için imtihana girer ve imtihanı kazanamaz. Tekrar köyüne döner. 1966'da plak yapar. İlk olarak Kul Muhammet'e ait bir ağıtı okumuştur. Askerden döndükten sonra Ankara'ya yerleşir; fakat köyüyle bağını hiçbir zaman koparmaz. Ankara'da meslek olarak sadece müzikle ilgilenmiştir. Başka herhangi bir iş yapmamıştır.

Ailesinde herkes saz çalar. Musa Eroğlu'na göre saz şairi hem saz çalar hem şiir söyler; ama kendisi şiir yazmaz. Usta malı söyler. Ozan; kendi şiirlerini okur. Musa Eroğlu kendisini ne ozan ne de saz şairi olarak nitelendirir. O, bir icracıdır, kendisini saz sanatçısı olarak görür.

Âşık şiirinin önemli motiflerinden olan rüya görme ve rüyada bade içmeye inanmamaktadır. Sazın ve şiirin günah olarak görüldüğü yerde sanatın gelişmeyeceğini düşünür. Eroğlu'na göre Anadolu'da sazın, sözün, şiirin gelişmemesinin ana nedeni inançlardır. İnsanlar gizli gizli saz çalıp şiir söylemişlerdir. Saz çalan ve şiir yazan insan -inançların etkisiyle- bade içemez. Badeyi içemediği için rüyasında bade içtiğini söyler. Rüyada bade içme konusu, taassubun çevreye getirdiği baskıdan dolayı üretilmiştir. Bade içme özellikle Karslı ozanlarda görülür.

Musa Eroğlu, âşıkların fonksiyonu hakkında şunları söyler: "Posoflu Âşık Müdamî'ler, Âşık Şenlik'ler... bunlar gazeteci, televizyoncu, eğitmen, Anadolu'nun bilim adamları; çünkü bunlar gezginci. Her şeyi öğrenip gelip kahvelerde insanlarla paylaşıyorlar. Âşıkların esas görevi budur. Kahvehanelerin üstünde kıraathane yazar. O zamanlar fonksiyon olarak kahvehaneler şimdikinden farklıdır. Anadolu'yu iyi tahlil etmek lâzım."

Musa Eroğlu'na göre Sünniliği yorumlayan insanlar saz şairliğini geri plâna itmiştir. İslâmiyet'in özünde olmamasına rağmen sazın günah olduğu hükmüne varılmıştır. Sazın günah olduğuna olan inanç, bu sanatın gelişmesini engellemiştir. Bu yüzden sanat ve estetik gelişmemiştir: "1400'lü yıllara kadar Osmanlı padişahlarının çoğunluğu nota bilen, şiir yazan, güzel sanatlara inanan, felsefe ve müzik bilen insanlardır. Anadolu insanı ot dibinde bitmemiştir. Bizim tarihimizde böyle bir gelenek var. Yavuz Sultan Selim'den sonra bu gelenek bitmiştir. Kul Hüseyin'lere, Kul Derviş'lere, Kul Himmet'lere saygı

bitmiştir. Meselâ Pir Sultan Abdal “Ben de bu yayladan Şah’a giderim.” diyor. Onun İran’a gideceğini sanıyorlar. Hâlbuki öyle demek istemiyor. Bir şiirinde “Şah’ın elleriyle yapılmış bina” diyor, dünya için. O Şah, Allah’tır. “Şah’lar Şah’ını buldum.” diyor. Tanrı’yı buldum diyor. İran’daki Şah’la ne alâkası var. Bu sebeple suçlanıyor Pir Sultan Abdal. Bu anlayışla sanat gelişir mi? Bu insanlar kaya kovuklarına kaçacaktır. Ben de kaya kovuklarında saz öğrenen biriyim. 1950’lerde Mut’un içerisinde bile sazla dolaşamazdık. Nida Tüfekçi, Türkiye’de en iyi saz çalan 5 insandan biridir; ama Alevî değildir. Yani insanın iyi saz çalması için illâ Alevî olması gerekmez. Önünü kapattığın zaman su birikir ve bir yeri yıkar. Bu geleneği; direnerek, usta-çırak ilişkisiyle Alevîler sürdürmüşlerdir. Onlar da benim gibi direnmişlerdir.”

Musa Eroğlu’na Anadolu’da “dede” olarak hitap edilir. Oysa kendisi Alevî “dede”si değildir. Anadolu insanı sanatçısına büyük saygı duyar, Musa Eroğlu’nu da tarihî bir kişilik olarak görür.

“Hey erenler pazarım var
Hâl ehline hâl satarım
Terazim tartım bulunmaz
Doyumuna bal satarım

Tezgâh üstü söz söylerim
Sözümü gülle peylerim²
Hasmı sitemi n’eylerim”

Ben dikensiz gül satarım (Nejat Birdoğan - Cevrî).” diyen Musa Eroğlu, söyleyeceği türküleri özenle seçtiğini belirtir. İnançla birleşen güzel sanatların çok güzel meyveler vereceğini düşünür.

Hazret-i Mevlânâ ve Hacı Bektaş Velî, Musa Eroğlu’nun ağzından şöyle dillenir: “Bir mürit Mevlevî olmak için gelir. Mevlânâ Hazretleri müritliğe kabul etmez. Hacı Bektaş Velî Hazretleri’ne gider. Kendisine, hizmet etmesini söyler. Mürit 5-10 sene hizmet eder. Bir gün pîr ile karşı karşıya gelirler. Mürit der ki: “Pîrim ben önce Mevlevî olmak istemiştım. Kabul görmedim. Buraya geldim hizmet ediyorum.” Hacı Bektaş Velî Hazretleri der ki: “Mevlevîlik o kadar beyaz ve berrak ki üstünde lekeler belli olur.” Hizmetin ileriki aşamasında aynı mürit Mevlânâ Hazretleri’ne gider. Sohbet ederler. Mürit: “Ben önce bu-

² Sözü gül ile süslemek.

raya gelmiştim; kabul etmediniz ben de Hacı Bektaş Velî Hazretleri'ne gittim.” Mevlânâ da der ki: “Bektaşî felsefesi o kadar büyük bir umman ki üstünde lekeler görülmez...” Bu insanların biri Alevî biri Sünnî diyorlar. Bu nasıl olur? Bana izah eder misiniz? Bu ayrımcılığı yapan insanlarla benim hesabım var. Oysa bu insanların hepsi aynı şeyi anlatıyorlar. Din, mezhep gibi ayrılıklar şehirde başlıyor. Anadolu'da böyle bir şey yok. Anadolu'daki inanç meselesini kurcalayanlar; bu meseleyi şehirde kendi çıkarları doğrultusunda kullanıyor. Şehirdeki politikalar, Anadolu'daki insanı zedeliyor.”

Musa Eroğlu'nun sazda/sözde ustası yoktur. Babası çok güzel saz yapar ve çalmış. Babasından ilk olarak keman çalmayı öğrenir. Müzisyen bir aileden gelir. Babası 1952'de çok güzel bir saz yapar. Böylece Musa Eroğlu saz çalmaya başlar. Köyde, saz çalmak gelenek olarak her zaman vardır.

Ortaokul 1. sınıfta bir piyes olur. Musa Eroğlu Karacaoğlu'ı; öğretmeni ise Karacakız'ı oynar. Köyde radyodan Zaralı Halil, Malatyalı Fahri, Âşık Veysel, Antepli Hasan Hüseyin, Celâl Güzelses, Erzincanlı Şerif, Nida Tüfekçi gibi sanatçıları dinler. Çocukluğunda en çok dinlediği sanatçı ise Nida Tüfekçi'dir. Zekeriya Bozdağ da dinlediği sanatçılar arasındadır.

Musa Eroğlu'na göre Alevî müziği diye bir şey yoktur. Bilimsel olarak bakılacak olursa kendi müziğini “Asya tonları” olarak nitelendirir. Bu müzik, kopuzdan gelmiştir. Kaynağı Dede Korkut'a kadar gider. Dede Korkut'a çok önem veren Musa Eroğlu, 2007 yılında yaptığı albümüne de “Dede'm Korkut” adını vermiştir.

Musa Eroğlu'na göre, verilen bir fetvaya karşı:

“Telli sazdır bunun adı
Ne softa dinler ne kadı
Bunu çalan anlar kendi
Şeytan bunun neresinde

İçinde mi dışında mı
Püskülünün başında mı
Göğsünün nakışında mı
Şeytan bunun neresinde

Abdest alsan aldın demez
Namaz kılsan kıldın demez
Kadı gibi haram yemez

Şeytan bunun neresinde
Venedik'ten gelir teli
Ardıç ağacından kolu

Be Allah'ın şaşkın kulu Şeytan bunun neresinde" diyen Dertli gibi sanat-kârlar Anadolu'da güzel sanatlar için direnen insanlardır. Alevîsi, Sünnîsi hep birlikte Türk, örf, âdet ve geleneklerini yansıtmışlardır.

Musa Eroğlu, âşık makamlarını ayrıntısıyla bilmektedir. Bu konuda Süm-manî makamı, Şirazî makamı gibi örnekler vermektedir.

"Kırşehir türküsünü Mersin'den Musa Eroğlu söylüyor; Mersin'deki Taşeli havalarını Kırşehirli söylüyor." diyen Musa Eroğlu, Anadolu halkını ayırmaya çalışanların başarısız olduklarını dile getiriyor. Eroğlu'na göre Anadolu insanı ayrımcılığı kabul etmiyor.

Musa Eroğlu, halk hikâyesi anlatmaktadır. Ona göre, Anadolu'daki Bektaşilerle ilgili anlatılan hikâyeler İran'da da anlatılır; ama onlar kişileri değiştirmişlerdir. Halk hikâyelerinde ortaklıklar çoktur.

Ozan, sınırlara karşı olan insandır. Musa Eroğlu, sanatçının "yalnız bir insan" olduğunu düşünür: "Eline, beline, diline sahip ol" ifadesi vardır. Eline, insanların; beline, sınırlarına; diline, kültürüne sahip ol demektir. Böyle zengin bir kökten gelen bizler 2000'li yıllarda böyle mi olmalıydık? Karacaoğlu der ki:

"El âriftir yoklar senin fendini
Dağıtırlar tuzağını bendini
Alçaklarda otur gözet kendini
Katı yükseklere uçucu olma

Dinle sana bir nasihat edeyim
Hatırdan gönülden geçici olma
Birinin başına bir iş gelince

Onu bir başkasına açıcı olma. Ozanlar halkı böyle eğitir. Ozanlar için sınır yoktur.

Musa Eroğlu, irticalen şiir söyleyememektedir. Aslında kendisini şair olarak da görmez. Bir elin parmağını geçmeyecek kadar türkü sözü vardır. Bu konuda şunları söyler: "En güzel şiirleri benden önce yazmışlar. Ben nasıl şiir yazabilirim. Ben bir çiçekle konuşan Karacaoğlu'nu anlatıyorum:

"Bahar gelir kayalarda bitersin
Güz gelince başın alır gidersin
Kim ne dedi boynun eğri tutarsın Senin boynun hep eğri mi menevşe?"

Hem fotoğrafı var menekşenin hem estetiği var hem de mevsim var. Bunun karşısına nasıl bir şiir yazarsın. Bu insanlara teşekkür etmek lâzım.”

Musa Eroğlu, halk müziğiyle ilgili şunları söyler: “Halk müziğinin üstündeki misyon olağanüstü yüklü, söyleyenler de olağanüstü cahil. Ortasını nasıl bulacağız? Emek veren şair bizi eğitecek, edebiyatçı bizi eğitecek, tarihî süreci tarihçi yorumlayacak, biz de söyleyeceğiz. Bunlar olduğu zaman kurduğum ilk cümleyi geri alacağım. Yorumcular anlamadıkları türkülerini söylüyorlar. Herkes 100 tane türküyü söylemek zorunda değil. Eğer anlamını bildiğin türküyü 10 taneyse 10 tane söyle. Bu insanları biraz daha eğitimi kılmanız gerekiyor. Ben sevda türkülerini söyledim, ozanlardan seçtiklerimi söyledim, ifade edebileceğim şeyleri söyledim. Ama meseleyi kavradım. Dikkat ederseniz öğrenim demiyorum. Kavradım diyorum. Kavradığım meseleyi anlatıyorum.”

Kahramanmaraş'ta çok fazla sanatçı yetişmesinin sebebini oradaki mektep ve medresenin varlığına bağlar. Yedi ulu ozandan biri olan Melûlî ve büyük şair Abdurrahim Karakoç da Kahramanmaraşlıdır.

Musa Eroğlu'nun 25 tane albümü vardır. Yaptığı her albüme ülkemizi çok yakından ilgilendiren 1 veya 2 tane öykülü parça koymaktadır. Bu hassasiyeti, albümlerinin isimlerinde de görmek mümkündür. “Kerbelâ Destanı”, “Bin Yıllık Yürüyüş”, “Bir Nefes Anadolu”, “Dede'm Korkut” albüm isimlerinden bazılarıdır. Bunu bir gelenek olarak devam ettirir. Bunun dışında, Yavuz Top, Muhlis Akarsu ve Arif Sağ ile birlikte meydana getirdikleri “Muhabbet” adlı 7 tane albümü vardır. Bu serinin 2 albümü enstrümantaldır. Musa Eroğlu, bu albümleri “türkülerin fitilini ateşleyen bir olay” olarak nitelendirir.

Davut Sularî, Âşık Daimî, İbretî, Ali Ekber Çiçek gibi sanatkârları saygıyla yâd etmektedir. Ankara'ya gelişi, yaptığı müziğin ne olduğunu anlama noktasında oldukça önemlidir.

Bugünkü âşıklık geleneğinin içinin boş olduğunu düşünür; çünkü: “Bilgili insanlara ihtiyaç var. Çok düzgün şiir yazan insanlar da var; ama âşıklık geleneğinin içindeki derinlik bugünlerde hiç yok. İyi şiir yazanlar da âşıklık geleneğinden dolayı değil kendi yeteneklerinden ve bilgisinden dolayı yazıyor. Bir örnek vermek gerekirse:

“Gün akşama döndü gülüm
Bir selâm sal sabah olsun
Gökte bulut yandı gülüm
Bir selâm sal sabah olsun

İnce ince eğir³ beni
Gel yeniden doğur beni
Tâ yürekten çağır beni
Bir selâm sal sabah olsun” gibi güzel şiirler de var.”

Hâfızası kuvvetli olan Musa Eroğlu, binlerce şiiri ezbere bilmektedir: “TRT repertuvarındaki 5000 türküyü peş peşe çalabilirim.” diyen Eroğlu’nun müzik hâfızası da oldukça iyidir. Musa Eroğlu’nun devletten beklentileri şunlardır: “Koca koca mekteplerin; bu mekteplerde öğrenciler okusun Fuzûlî, Karacaoğlan olsun diye yapıldığını düşünüyorum. Bu mekteplerde biz öğretilmeliyiz. Biz öğretildiğimiz zaman elimizde bir kültür kimliğimiz olacaktır. Bizim eksiklerimiz yok. Türk kültüründe eksiklik yok... Nasıl benim bir pasaportum varsa, kimliğim varsa Türkiye Cumhuriyeti’nin de bir kimliği vardır. Bu kimliği bilmemiz gerekiyor... Ülkemizin çok âcil iyi bir kültür bakanına ihtiyacı var. Kültür bakanı, nenemin boncuğuna sahip çıkmalı. Yapılan bütün folklorik çalışmalar desteklenmeli.”

Üniversiteden beklentilerini ise şöyle dile getiriyor: “Son 10-15 yılda üniversite öğrencilerimiz çok şeyi kavradı. Bunlar bana korkunç bir enerji veriyor. Gençlerimiz artık sorguluyor. İşte hareket başlamıştır. Bu çocuklar yarını kuracaktır. Bunu kimse durduramaz. Ben kolay kolay bir şeye evet demem. İtidalli davranırım. Benim 40-50 yıldır sizlere anlattığım şeyleri siz bana anlatıyorsunuz; çünkü fark ettiniz. Ben çok keyifliyim. Üniversitelere gidiyorum. İnsanlar sanatçısına sahip çıkıyor.”

Musa Eroğlu’nun herhangi bir derneğe üyeliği yoktur. Birçok derneğin sosyal faaliyetlerine katılır. Bir derneğe üyeliğin kendisini sınırlandıracağını düşünür. Çok fazla ödül ve plaket almıştır. Kendisi için en anlamlı ödül, eski cumhurbaşkanı Süleyman Demirel’in verdiği “Asya Kültürleri Araştırma Ödülü”dür. Süleyman Demirel bir de “Devlet Sanatçısı” plaketi vermiştir.

Musa Eroğlu hakkında birçok çalışma vardır; ama bunlar detaylı çalışmalar değildir. Hakkında birkaç tane de tez yapılmıştır. Öncelikle TRT olmak kaydıyla seviyeli televizyon programlarına katılmaktadır.

Musa Eroğlu’nun çırağı yoktur; ancak kendi ismini taşıyan bir müzik merkezi vardır. Zaman zaman burada dersler de vermiştir. Bu müzik merkezi 24 yıldır hizmet vermektedir.

Cem zakirliği hakkında şunları söylemektedir: “Dedelerin çoğu saz çalamadığı için yanında zakir taşır. Zakir iyi çalgı çalar, beyit hafızası iyidir. Soh-

³ Eğirmek: İki ipliği yan yana düzgün bir şekilde bükme.

betlerdeki adı “güvende”dir. Güvendeler kahve sanatçılarıdır. Kahvelerde insanlara bilgi dağıtırlar. Özellikle Bursa yöresinde güvende havaları vardır. Cemlerde Şah Hatayî, Pir Sultan Abdal, Seyit Nesîmî, Edip Harabî, Kul Himmet, Kul Hüseyin, Kul Yusuf gibi ustaların deyişleri söylenir.”

Musa Eroğlu; bestecilik ve yorumculuğunun yanı sıra aynı zamanda iyi bir halkbilimi derlemecisidir. Derleme hususunda şunları söyler: “Derleme bilimsel olarak tespit etmek demektir. Şu anki yapılanlar derleme değil, derlenmiş şeyleri notaya dökmedir. Bir insanın türkü derleyebilmesi için gereken vasıflar vardır. Tarih, etimoloji, edebiyat, müzik gibi pek çok alanda bilgi sahibi olunmalıdır. Beste, bir kişinin kendi yaptığı melodidir. Derleme, bölgedeki melodinin tespit edilmiş şeklidir.”

Resmî makamlarca kendi adına kayıtlı olan 1000 kadar şiirden -kendisine ait olmadığı için- ismini sildirmiştir. Bu parçaları anonim kategorisine sokmuştur. Bu eserler yoluyla oldukça yüklü miktarda telif hakkı alabilecekken; o, dürüst davranmış ve adını sildirmiştir.

“Sevdiğim yâr bana göndermiş name
Rûzgâr dokunmadık dal ister benden
Bir lezzet olmasın demiş tadında

Hiç arı görmedik bal ister benden” (Çobanoğlu) şiirini açıklayan Musa Eroğlu, şunları söyler: “İsteddiği şeyler çok basit şeyler aslında. Rûzgâr dokunmayan dal kuytu bir yerdir. Sevgilisiyle sohbet etmek istiyor. Başka bir şey istemiyor. Dikkat edilirse ifadeler kapalı.” Bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi Musa Eroğlu, şiirleri sadece seslendirmekle kalmayıp eserlerin ruhuna da nüfuz ediyor.

“Böyle miydi senin ile ahdimiz
Yollarına kar mı yağdı gelmedin
Ömür geçti tükeniyor vaktimiz
Yollarına kar mı yağdı gelmedin

Sarardı yaprağım güzlere düştüm
Gönülden ırağım gözlere düştüm
Yüreğim yanıyor közlere düştüm

Yollarına kar mı yağdı gelmedin” adlı parçanın sözleri kendisine aittir. 600 civarında eser seslendirmiştir. Şair olmadığını ifade etmekle beraber -az da olsa- yazmış olduğu şiirler mevcuttur.

Musa Eroğlu, ozanların ifade kudretini verdiği bir örnekle şöyle ifade ediyor:

“Başımda bir sevda döner

Ben yanarım kül olurum
Dokunduğum sular donar
Ben yanarım kül olurum

Yunus ile çıktım yola
Dergâhında çektim çile
Âşık oldum bile bile
Ben yanarım kül olurum

Dumanım var arşa çıkar
Irmaklarım serin akar
Ateşim var beni yakar
Ben yanarın kül olurum” işte ozanlar duygularını böyle güzel ifade ederler.”

Gençliğe; verdiği mesajları anladığı için özellikle teşekkür eden Musa Eroğlu, son olarak şunları söylüyor: “Bu toplum, güzel bir toplum. Bu toplumu sevmek lâzım. Tek yaptığım şey o benim.”

ANADOLU'YA AĞIT

Uyansın dedikçe uykuya daldın
Yanar Anadolu'm sana yanarım
Uygarlık yolunda hep geri kaldın
Yanar Anadolu'm sana yanarım

ALBÜMLERİNE OKUDUĞU PARÇALARDAN BAZILARI⁴

Dostluk köprülerin yıkılır oldu
Zâlimin zulmüne bakılır oldu
Ozanın yazanın yakılır oldu
Yanar Anadolu'm sana yanarım
Unuttun mu sevgi verip almayı
Dünya insanıyla hep dost olmayı
Hak etmedin Orta Çağ'da kalmayı
Yanar Anadolu'm sana yanarım

Çağan Ali direnmektir her demin
Kaptan sürememiş su almış gemin
Tek çare başına geçmek dümenin
Yanar Anadolu'm sana yanarım

Söz: Ali Çağan
Müzik: Musa Eroğlu

ARADIM SENİ

İlkbahar gelip de güller açınca
Yapraklar içinde aradım seni
Beyaz inci gibi gözden kaçınca
Topraklar içinde aradım seni

Gülümsedin gönlümüzü yaz ettin
Neşe verdin muhabbeti az ettin
Gönlün bizde öte döndün naz ettin
Kozaklar içinde aradım seni
Çırakman çoktandır duyulmaz sesin
Huri misin melek misin sen nesin
Baktım ki kecliğim boştur kafesin
Tozaklar⁵ içinde aradım seni

Söz: Hüseyin Çırakman
Müzik: Musa Eroğlu

BAŞIMDA BİR SEVDA DÖNER

Başımda bir sevda döner
Ben yanarım kül olurum
Dokunduğum sular donar
Ben yanarım kül olurum

Dumanım var arşa çıkar
Irmaklarım serin akar
Ateşim var beni yakar
Ben yanarım kül olurum

Yûnus ile çıktım yola
Dergâhında çektim çile
Âşık oldum bile bile
Ben yanarım kül olurum

Karşı dağlar düzüm düzüm
Ufka doğru bakar gözüm
Poyraz yemiş⁶ titrer sazım
Ben yanarım kül olurum

Söz ve Müzik: Musa Eroğlu

⁴ Parça seçimlerini, Musa Eroğlu'nun kendisi yapmıştır.

⁵ Tozak: Vurulmuş bir güvercinin tüylerinin kıpırdamasına verilen ad.

⁶ Poyraz havada bağlamanın daha iyi tınlamasına telmih vardır.

AŞK HİKÂYESİ

Başımdan bir kova sevda döküldü
Islanmadım üşümedim yandım oy
İlmik ilmik damarlarım söküldü
Kurşun değmiş güvercine döndüm oy

Yağmur yorgan oldu döşek kar bana
Anladım ki kendi gönlüm dar bana
Sevgi dolu kadehleri yâr bana
Sunuverdi içtim içtim kandım oy
Sevgi ekim naz biçmeye çalıştım
Ne zamana ne kendime alıştım
Kırk senede yedi hasret bölüştüm
İki dünya bana düştü sandım oy

Söz: Abdurrahim Karakoç

Müzik: Musa Eroğlu

BİLMEZLER⁷

Bahçevanım derler bağı bilmezler
Gülüş hırsızları gül hırsızları
Yürekler dağılayan dağı bilmezler
Fikir hırsızları dil hırsızları

Kargalar her seher etseler zarı
Onlara yer vermez gönül didarı
Kovana boş girer yabanî arı
Emek hırsızları bal hırsızları

Bunlar bizi bölük bölük bölmüşler
Nefse uyup hakikati silmişler
Ocakzedeliği⁸ nereden almışlar
Ateş hırsızları kül hırsızları

⁷ Yapmayı düşündüğü albümden bir parça.

⁸ Ocak: Anadolu'daki inanışların bağlı olduğu kişilerin makamına verilen ad. Ocakzede: Tarikat şeyhlerine ve dedelerine verilen ad.

⁹ Pirincin tencerede kaynarken yukarı aşağı inip çıkmasına cuş denir. Cuş havaları hareketli parçalardır. Bunlara aynı zamanda koçaklama da denir.

¹⁰ Farimek (Farımak): Yaşlanmak

Hüdâyî gönlünü düşürme gama
Yaralar yürekte bak yama yama
Hırsızın hırsızdan farkı yok ama
Bunlardan şerefli mal hırsızları

Söz: Hüdâyî

Müzik: Musa Eroğlu

CUŞ HAVASI⁹

Bizim illerin beyleri
Yakar kandili kandili
İçip arslana dönerler
Kadeh döndürü döndürü

Hem içerler hem kanarlar
Düşmana meydan ararlar
Arap atlara binerler
Boyun sündürü sündürü

Faridi¹⁰ gönlüm faridi
İçerden yürek eridi
Beylerin kolu çürüdü
Kılıç döndürü döndürü

Köroğlu der ki duruldum
Nice dilberden soruldum
At yoruldu ben yoruldu
Güzel bindiri bindiri

Söz: Köroğlu

Müzik: Musa Eroğlu

DOST NAZARI

Etiler dost nazarında
Esir, göze kaşa beni
Sorgusuz can pazarında
Yazdılar en başa beni

Efkârım zor gelir dile
Sözüm sohbetim mert ile
Nice bulunmaz dert ile
Koydular baş başa beni
Başım yüce arşa değin
Gücünüz yeterse eğin
Meyil vermiş bellemeyin
Acı pişmiş aşı beni

Ateş vursa çam dalına
Demir döner at nalına
Kızgın kömür mangalına
Yapmayınız maşa beni

Söz: Fevzi Halıcı

Müzik: Musa Eroğlu

DOSTA ÇAĞRI

Bakıp cemâl-i yâre
Çağırırım dost dost
Dil oldu pare pare
Çağırırım dost dost

Mescitte meyhanede
Hanede viranede
Kâbe'de puthanede
Çağırırım dost dost

Gelmişim dost ilinden
Koklamışım gülünden
Niyazî'nin dilinden
Çağırırım dost dost

Söz: Niyazî

Müzik: Musa Eroğlu

GÖNÜL ÇALAMAZSAN AŞKIN SAZINI

Gönül çalamazsan aşkın sazını
Ne perdeye dokun ne teli incit
Eğer çekemezsen gülün nazını
Ne dikene dokun ne gülü incit

Dinle ki bülbülü gelesin cuşa
Karganın namesi gider mi hoş
Meyvesiz ağacı sallama boşa
Ne yaprağını dök ne dalı incit

Bekle dost kapısın sadık dost isen
Gönüller tamir et ehl-i dil isen
Sevda sahrasında Mecnûn değilsen
Ne Leylâ'yı çağır ne çölü incit

Gel Hak'tan ayrılma Hakk'ı seversen
Nefsini ıslah et er oğlu ersen
Hüdâyî incinir inciden dersin
Ne kimseden incin ne eli incit

Söz: Hüdâyî

HALİL İBRAHİM

Dağda kızıl ot biter
İçinde keklik öter
Eşkiyadan da beter
Uslan Halil İbrahim

Kıvırcık saçlarına
Kar düşmüş uçlarına
Dağın yamaçlarına
Yaslan Halil İbrahim

Derede su durulur
Daldan köprü kurulur
El yerine vurulur
Aslan Halil İbrahim

Müfreze dağı sarar
Dağda kaçaklar arar
Geçit vermez kayalar
Hızlan Halil İbrahim

Söz: Dursun Ali Akınet
Müzik: Selâhattin Aygün

MIHRİBAN

Sarı saçlarına deli gönlümü
Bağlamışlar, çözülüyor Mihriban
Ayrılıktan zor belleme ölümü
Görmeyince sezilmiyor Mihriban

“Yâr” deyince, kalem elden düşüyor
Gözlerim görmüyor, aklım şaşıyor
Lâmbada titreyen alev üşüyor
Aşk, kâğıda yazılmıyor Mihriban

Önce naz, sonra söz ve sonra hile
Sevilen, seveni düşürür dile
Seneler, asırlar değişse bile
Eski töre bozulmuyor Mihriban

Tabiplerde ilâç yoktur yarama
Aşk deyince ötesini arama
Her nesnenin bir bitimi var ama
Aşka hudut çizilmiyor Mihriban

Boşa bağlanmamış bülbül, gülüne
Kar koysan köz olur aşkın külüne
Şaştım kara bahtın tahammülüne
Taşa çalsam ezilmiyor Mihriban

Tarife sığmıyor aşkın anlamı
Ancak çeken bilir bu derdi, gamı
Bir kördüğüm baştan sona tamamı
Çözemedim, çözülüyor Mihriban

Söz: Abdurrahim Karakoç
Müzik: Musa Eroğlu

SULARI ISLATAMADIM

Savaştaım elli yıldır
Ömrüm geçti boşalt doldur
Anlamadım bu ne haldir
Bir gün silâh çatamadım
Suları ıslatamadım

Ne payem oldu ne sayem
En doğruyu bulmak gayem
Düşüncemdir tek sermayem
Alan yok ki satamadım
Suları ıslatamadım

Ekin ekim başak yılan
Kuşandığım kuşak yılan
Yorgan akrep döşek yılan
Bir gün rahat yatamadım
Suları ıslatamadım

Yolum yokuş izim ayrı
Dilim yağsız sözüm ayrı
Bedenimden özüm ayrı
Bir'i Bir'e katamadım
Suları ıslatamadım

Söz: Abdurrahim Karakoç
Müzik: Musa Eroğlu

**ŞU DAĞLARIN YÜKSEĞİNE
ERSELER**

Şu dağların yükseğine erseler
Lâle sümbül mor menevşe derseler
Bir güzeli bir çirkine verseler
Güzel ağlar çirkin güler bir zaman

Yükseğinde olur şahin yuvası
İndim enginine Avşar Ovası
Kabûl olur güzellerin duası
Hak'tan sevdiğini diler bir zaman

Vara vara vardık alma deresi
Uzak kaldı nazlı yârin arası
Artık geçmiyor gönül yarası
Mevlâ'm dermanını salar bir zaman

Söz ve Müzik: Musa Eroğlu

ŞU YÜCE DAĞLARIN KARI ERİDİ

Şu yüce dağların karı eridi
Sel oldu gidelim bizim ellere
Yaylamızı lâle sümbül bürüdü
Gel oldu gidelim bizim ellere

Nazlı olur güzellerin eyisi
Deli gönül güzellerin delisi
Gayrı bizim elin kara çalısı
Gül oldu gidelim bizim ellere

Karac'oğlan der ki gelir yazları
Güzel kimden aldın sen bu nazları
Ananın babanın acı sözleri
Bal oldu gidelim bizim ellere

Söz: Karacaoğlan
Müzik: Musa Eroğlu

YOLUN SONU GÖRÜNÜYOR

Bana ne yazdan bahardan
Bana ne borandan kardan
Aşağıdan yukarıdan
Yolun sonu görünüyor

Geçtim dünya üzerinden
Ömür bir nefes derinden
Bak feleğin çemberinden
Yolun sonu görünüyor

Bu dünyanın direği yok
Merhameti yüreği yok
Kılavuzun gereği yok
Yolun sonu görünüyor

Söz: Dursun Ali Akınat
Müzik: Selâhattin Aygün

DOST YÜZÜN GÖRDÜKÇE

Dost yüzün gördükçe eyvallah demek
Ta evvelden beri bu âdetimdir
Aşkın Kâbesinde imama uymak
Dostumun cemâli ziyaretimdir

Mansur oldum dostun zülfünde berdar
Benim için budur büyük iftihar
Ne cübbe giyerim ne külâhım var
İnsanlık kisvesi kıyafetimdir

İbretî'yim değiştirmem niyeti
Bâtıl hurafeye etmem biati
İbadet sayarım dosta hizmeti
Bu da göze çarpan kabahatimdir

Söz: İbretî

BIRAK GAM KEDERİ

Bırak gam kederi yaralı gönül
Yüce dağdan duman çekilir bir gün
Çapa vurulmadık bu topraklara
İlkbaharda tohum ekilir bir gün

Unuttu dediğin dost seni anar
Alnının terini sofrana sunar
Sana kutsal gelen bin yıllık çınar
Fiske vuruşuyla yıkılır bir gün

Yaşam boyu akmaz kan ile yaşın
Gün gelir dikleşir eğilen başın
Matem müjdeleyen kanlı baykuşun
Ocağına incir dikilir bir gün

Meyveye dönüşür kuruyan dallar
Kaplanî giyinmiş yeşiller allar
Gelir bayram günü çalar davullar
Ak ellere kına yakılır bir gün

Söz: Kaplanî

OMUZUMDA SEVDA YÜKÜ

Omuzumda sevda yükü
Yollarda seni aradım
Beste beste türkü türkü
Tellerde seni aradım

Girdim yeşilden sarıya
Sordum ölüye diriye
Çiçeği verdim arıya
Ballarda seni aradım

Bahçem çiçek bağım gazel
Birleşir ebedle ezel
Ayırmadım çirkin güzel
Kullarda seni aradım

Aşk yalımı girdi cana
Gönlüm döndü gülistana
Gece gündüz yana yana
Küllerde seni aradım

Söz: Abdurrahim Karakoç

NİYE BÖYLE DARGIN DARGIN BAKARSIN¹¹

Niye böyle dargın dargın bakarsın
Sen beni sözünde durmaz mı sandın
Hatırın hoş olsun birin bin olsun
Yalınıza sabah olmaz mı sandın

Haldan bilenlere hayran olurum
Gönülden sevene kurban olurum
Sen birin bulmuşsun ben de bulurum
Bu gönül bir güzel bulmaz mı sandın

Karac'oğlan der ki böyle olmasın
Arada engeller murat almasın
Sana senden olmuş benden olmasın
Herkes ettiğini bulmaz mı sandın

Söz: Karacaoğlan

Müzik: Musa Eroğlu

¹¹ Bu türküyü Güler Duman'la birlikte söylemiştir.

Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi: emrah.gokce@hotmail.com
Sözü gül ile süslemek.

Eğirmek: İki ipliği yan yana düzgün bir şekilde bükme.

Parça seçimlerini, Musa Eroğlu'nun kendisi yapmıştır.

Tozak: Vurulmuş bir güvercinin tüylerinin kıpırdamasına verilen ad.

Poyraz havada bağlamanın daha iyi tınlamasına telmih vardır.

Yapmayı düşündüğü albümden bir parça.

Ocak: Anadolu'daki inanışların bağlı olduğu kişilerin makamına verilen ad. Ocakzede: Tarikat şeyhlerine ve dedelerine verilen ad.

Pirincin tencerede kaynarken yukarı aşağı inip çıkmasına cuş denir. Cuş havaları hareketli parçalardır. Bunlara aynı zamanda koçaklama da denir.

Farimek (Farımak): Yaşlanmak

Bu türküyü Güler Duman'la birlikte söylemiştir.